

КУН МАВЗУЛАРИ

Ўзбекистоннинг савдо тақчиллиги икки баробар ошди: олтин экспорти кескин камайди

Oktabr 08, 2026

Гидрометаллургия заводида ишчи эритилган металлни қолипларга қуймоқда. Фото: Навоий кон-металлургия комбинати.

Ўзбекистоннинг ташқи савдо тақчиллиги 2026 йил январь–август ойларида 93 фоизга ошиб, 11,7 миллиард долларга етди.

Бу йилнинг дастлабки саккиз оyi бўйича камида [сўнгги олти йилдаги энг катта тақчилликдир](#).

Савдо тақчиллиги — мамлакат хорижга сотганидан кўра, четдан кўпроқ товар ва хизмат сотиб олганини билдиради.

Олтин сотишдан тушган маблағ кескин камайди. Миллий статистика қўмитасининг [дастлабки маълумотларига кўра](#), олтин экспорти ўтган йилнинг шу давридаги 8,3 миллиард доллардан 2,8 миллиард долларга тушиб, 66,3 фоизга камайди.

Расмий статистикага кўра, Ўзбекистон йилнинг дастлабки саккиз ойдан олти ойида умуман олтин экспорт қилмаган.

Айни пайтда Марказий банк олтин захираларини кўпайгани ва бошқа товарлар экспорти эса ўсганини билдирмоқда.

Олтин экспортдан тушум 5,52 миллиард долларга қисқарди. Бу савдо тақчиллигидаги 5,62 миллиард долларлик ўсишнинг қарийб 98 фоизига тенг.

Бу рақамлар Ўзбекистон ташқи савдо кўрсаткичлари олтин сотишга қанчалик боғлиқлигини кўрсатади.

Ўтган йили олтин умумий экспортнинг учдан биридан кўпроғини ташкил қилган бўлса, бу йил уни сотишдан тушум кескин қисқарган. Бошқа товар ва хизматлар экспорти ўсган, аммо олтин тушумидаги йўқотишни қоплай олмаган.

Шундай қилиб, Ўзбекистон четдан кўпроқ товар ва хизмат сотиб олмоқда, аммо хорижга сотишдан тушуми камайган. Импорт 34,5 миллиард долларга етган, экспорт эса 22,9 миллиард долларга тушган.

Экспортдан тушумнинг камайиши Марказий банкдаги олтин миқдори кўпайган даврга тўғри келди. Мамлакатнинг асосий олтин ишлаб чиқарувчиси эса қазиб олишда бундай кескин пасайишни қайд этмаган.

[Жаҳон олтин кенгашига кўра](#), Ўзбекистон Марказий банкининг олтин захираси йил бошидан август охиригача қарийб 50 тоннага кўпайиб, 439 тоннага етган. Мамлакат халқаро захиралари қийматининг қарийб 90 фоизи олтин ҳиссасига тўғри келган.

Марказий банкнинг мамлакатда ишлаб чиқарилган олтинни сотиб олиши янги амалиёт эмас. Ўзбекистоннинг энг йирик олтин ишлаб чиқарувчиси — Навоий кон-металлургия комбинати (НКМК) 2025 йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқарган олтиннинг 93,7 фоизини Марказий банкка сотганини билдирган.

[Комбинат маълумотига кўра](#), банк олтинни бозор нархида сотиб олишни кафолатлаган.

| Олтин ҳимоя воситаси, аммо унинг нархи ҳам тушади

Олтин нархининг январдаги рекорддан пасайиши уни қачон сотиш ва захираларнинг катта қисмини олтинда сақлаш қанчалик тўғри экани ҳақида саволларни пайдо қилди.

Жаҳон олтин кенгаши кузатадиган нарх кўрсаткичи 29 январда бир трой унцияси учун 5 405 долларга етган. Бир трой унцияси тахминан 31,1 граммга тенг. Сентябрь охирида нарх 4 176 доллар бўлган — январдаги рекорддан 22,7 фоиз паст. [Кенгаш](#) бунга асосан облигациялар даромадлиги ошиши, долларнинг кучайиши ва фьючерс бозорида сотувлар кўпайиши билан изоҳлаган.

Pepperstone компанияси таҳлилчиси Крис Уэстон 8 октябрда Reuters агентлигига олтинга сармоя киритиш ҳозирча хавфли бўлиб қолаётганини айтган.

Бироқ нархнинг қисқа муддатда тушиши олтинни захирада сақлаш керакми, деган саволга тўлиқ жавоб бермайди.

"Олтин — хавфдан ҳимоя қилувчи актив, эҳтимол, энг асосий ҳимоя активидир", деган Италия марказий банки раиси ўринбосари Сержио Николетти Альтимари 5 октябрдаги соҳавий анжуманда, Reuters хабарига кўра.

Германия марказий банки президенти [Йоахим Нагельга кўра](#), сиёсий беқарорлик ва қарзлар қайтарилмаслиги хавфи кучайганда, захираларнинг бир қисмини олтинда сақлаш хатарни камайтиришга ёрдам беради.

Ўзбекистон расмийлари захираларни бошқаришда маблағни сақлаш, зарур пайтда ундан фойдалана олиш ва даромад олиш ўртасида мувозанат кераклигини айтмоқда.

[Жаҳон олтин кенгашининг 3 сентябрдаги ҳисоботига кўра](#), Ўзбекистон Марказий банки июлда 1 тонна олтин сотган. Шунга қарамай, йил бошидан июль охиригача банк сотганидан 40 тонна кўпроқ олтин харид қилган.

Марказий банк раиси Тимур Ишметов олтин ҳозиргача энг яхши сармоя бўлганини айтган. У захираларни бошқариш режаси доирасида олтиннинг бир қисмини қулай нархда сотиш имконияти ҳам кўриб чиқиляётганини билдирган.

Кўпроқ олтин тўплаш Ўзбекистоннинг иқтисодий зарбаларга қарши захирасини мустаҳкамлаши мумкин.

Аммо захиралар қийматининг қарийб 90 фоизи олтинга боғлиқ бўлса, унинг

нархи тушиши умумий захира қийматига катта таъсир қилади. Бу сиёсатни баҳолаш учун банк қанча олтин сақлашни мақсад қилгани, қанча тез фойдаланиш мумкин бўлган маблағга муҳтожлиги, олтинни қайси нархда олгани ва уни қанча муддат сақламоқчи эканини билиш керак.

| Ўзбекистон қанча фойдани бой берган?

Бир унция нархининг 5 405 доллардан 4 176 долларга тушиши бир тонна олтиннинг бозор қиймати қарийб 39,5 миллион долларга камайганини англатади.

2026 йил январь–августда Марказий банкнинг олтин захираси қарийб 50 тоннага кўпайган. Аммо бу миқдорнинг ҳаммасини январда энг юқори нархда сотиш мумкин бўлган, дегани эмас — олтин йил давомида харид қилинган.

Агар Ўзбекистон январда нарх энг юқори бўлган пайтда 30 тонна олтин сотганида, сентябрь охиридаги нархга нисбатан қарийб 1,2 миллиард доллар кўпроқ тушум олган бўларди. Аммо бу шартли ҳисоб: айнан 30 тонна олтин сотувга тайёр бўлгани ёки уни сотиш атайлаб кечиктирилгани тасдиқланмаган.

| Йирик олтин ишлаб чиқарувчи

АҚШ Геология хизмати Ўзбекистонда 2025 йилги олтин ишлаб чиқаришни 130 тонна, ер остидаги олтин захираларини эса 2 200 тонна деб баҳолаган.

Ўзбекистонда дунёда қазиб олинadиган олтиннинг қарийб 4 фоизи ишлаб чиқарилади. Мамлакат 2024 йилда олтин қазиб олиш бўйича жаҳонда тўққизинчи ўринни эгаллаган.

Commodity Origins нашрининг CERI BACI савдо маълумотларига асосланган жадвалига кўра, Ўзбекистон 2024 йилда олтин экспорти қиймати бўйича дунёда 15-ўринда бўлган.

Жаҳон олтин кенгашига кўра, Ўзбекистон Марказий банки 2025 йил январь–майда марказий банклар орасида энг кўп олтинни соф ҳисобда сотган: сотувлар харидлардан 27 тонна кўп бўлган.

Мурунгов дунёдаги энг йирик очик олтин конларидан бири ҳисобланади. Навоий кон-металлургия комбинатининг 2025 йил июлдаги маълумотида кўра, коннинг чуқурлиги 675 метрдан ошган — бу устма-уст қўйилган иккита Эйфель минорасидан ҳам баланд. Коннинг узунлиги 5,5 километр, кенглиги эса 3,4 километрни ташкил этган.

Давлатга қарашли НКМК 2025 йилда 3,1566 миллион трой унцияси — тахминан 98,2 тонна олтин ишлаб чиқарган. НКМКнинг биринчи ярим йилдаги ишлаб чиқариши бироз камайган. 2026 йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқариш қарийб 1,51 миллион унция ёки 47 тонна бўлган. Бу бир йил аввалги кўрсаткичдан тахминан 1,8 фоиз кам.

Комбинатнинг асосий Мурунтов–Мютенбой конлари Қизилқумда жойлашган. Бошқа муҳим конлар қаторига Кўкпатас, Довғизтов, Зармитан, Ғужумсой, Ауминзо–Амантой ва Пистали киради. Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг олтин қазиб олиш фаолияти Қизилолма ва Кўчбулоқ конларини, шунингдек, Чодак ва Қовулди бўлинмаларини қамраб олади.